

RÉSUMÉ
MEMORJAŁU W SPRAWIE KOPALNÍ
ZAGŁĘBIA KRAKOWSKIEGO

KRAKÓW, W LIPCU 1927 R.

NOTATKA

do memorjału w sprawie kopalń Zagłębia Krakowskiego.

Wskutek znacznego zmniejszenia się produkcji węgla w latach powojennych w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej, Kongres uchwalił ustawę, powołującą specjalną Komisję dla badania przemysłu węglowego.

Główne wnioski do których doszła Komisja węglowa, są następujące:

Uznano, że przemysł węglowy wobec jego wyjątkowego znaczenia w życiu gospodarczym Stanów Zjednoczonych, winien być traktowany na równi z przemysłami o charakterze użyteczności publicznej, jak koleje żelazne, gazownie, oraz z innymi dziedzinami życia gospodarczego, podlegającymi nadzorowi pod kątem widzenia interesu publicznego, jak n. p. banki lub towarzystwa ubezpieczeniowe. Kwestje węglowe nie mogą być regulowane w granicach poszczególnych Stanów, wobec wyjątkowego znaczenia węgla dla całokształtu gospodarki Stanów Zjednoczonych.

Przemysł węglowy w Anglii, jako podstawowa gałąź wytwórczości narodowej, był przedmiotem szczególnej opieki ze strony Rządu.

Angielska Komisja Ankietowa zaleca tworzenie zrzeszeń przemysłowych na zasadzie dobrowolnego porozumienia, ale Państwo może ingerować w tych sprawach, zmuszając poszczególne przedsiębiorstwa do grupowania się tam, gdzie proces ten napotyka na nierozsądny opór.

RÉSUMÉ.

I. (str. 7.).

Wskutek kryzysu w przemyśle węglowym kopalnie Zagłębia Krakowskiego, a zwłaszcza z pośród nich trzy kopalnie: Société Anonyme Minière & Industrielle w Borach, Compagnie Galicienne de Mines Société Anonyme w Libiążu i Sierszańskie Zakłady Górnicze S. A. w Sierszy popadły, w nadzwyczaj trudne położenie. Wskutek zamieszania powstałego w ostatnim czasie w przemyśle węglowym, kopalniom tym zagraża niebezpieczeństwo zamknięcia.

II. (str. 8.).

Przyrost produkcji kopalń Zagłębia Krakowskiego wynosił w ostatnich latach przed wojną 11% rocznie, był zatem znacznie silniejszy niż w innych sąsiednich rewirach.

Ten rozwój produkcji był wywołany szybkim wzrostem konsumpcji węgla w Małopolsce, której przyrost w ostatnich latach przedwojennych wynosił 12,5% rocznie, oraz poparciem rządu przez przydział tym kopalniom wysokich dostaw węgla dla kolei żelaznych, a to znacznie większych w lecie niż w zimie, oraz przez przyznanie poważnych zniżek taryfowych, stanowiących zależnie od odległości do 15% względnie do 20% ceny węgla, loco stacja odbiorcza.

Ponadto koleje stosowały w pewnym okresie refakcje t. j. wypłacały corocznie kopalniom kwoty, ustalone odpowiednio do osiągniętego wzmocnienia się przewozów.

III. (str. 12.).

Kopalnie krakowskie znalazły się po wojnie w nadzwyczaj trudnym położeniu z powodu niewyzyskania konjunktury w pierwszych latach powojennych i wstrzymania wywozu węgla z Polski do Niemiec z chwilą ustania stosunku traktatowego, oraz za małych i nieregularnych dostaw dla Polskich Kolei Państwowych, a po cenach niższych od kosztów własnych.

Wskutek strat temi przyczynami wywołanych, obdłużenie Towarzystw wzrosło w porównaniu z r. 1924 o bardzo poważne kwoty.

IV. (str. 15.).

Powojenna zdolność produkcyjna kopalń w Polsce jest większa niż przedwojenna. Nie może ona jednak być wyzyskana wskutek braku zbytu. Dostosowanie produkcji do zbytu pociągnęłoby za sobą zamknięcie poważnej ilości kopalń.

Zamknięcie to ułatwiłoby sytuację pozostałych kopalń, nie dałoby się jednak odczuć konsumentowi przez znaczną obniżkę cen.

Gdy obecna stopa zużycia węgla stoi poniżej granicy najniższego normalnego zapotrzebowania, gdy poważny wzrost konsumpcji węgla w normalnych czasach jest zapewniony, obecna nadwyżka zdolności produkcyjnej zostanie wkrótce usunięta. Gdy zaś budowa nowych kopalń wymaga dłuższego czasu, może nastąpić okres, gdzie kopalń będzie za mało.

Zamknięcie kopalń oprócz poważnego wstrząsu w Państwie, spowodowałoby dopłatę Skarbu do Funduszu Bezrobocia w wysokości rocznie około zł. 16,000.000—, zamknięcie trzech kopalń krakowskich dopłatę rocznie około zł. 2,400.000—.

V. (str. 21.).

Zagłębie Krakowskie ma nadzwyczaj wielkie znaczenie dla polskiej polityki węglowej:

Zasoby węglowe Zagłębia stanowią blisko połowę zasobów Górnego Śląska a prawie połowa terenów należy do Państwa. Ponadto obecnie wydobywany węgiel z kopalń krakowskich nadaje się do przeróbki na płynne węglowodory.

Kopalnie krakowskie, to dobrze pod względem technicznym wyposażone warsztaty pracy, wyrazem czego jest to, że w r. 1926 miały większą wydajność niż przeciętna wydajność na Górnym Śląsku.

Kopalnie te stanowią ośrodek ważnego przemysłu wojennego w rewirze krakowskim, a same także posiadają tereny i kopalnie rudy ołowianej i cynkowej.

Wreszcie kopalnie krakowskie posiadają wyjątkowe znaczenie strategiczne, gdyż są kopalniami najdalej na wschód wysuniętymi, a tak rozwiniętymi, że w razie potrzeby, mogą pokryć całe zapotrzebowanie Polskich Koleji Państwowych.

VI. (str. 25.).

Przemysł węglowy jest przemysłem o znaczeniu wyjątkowo ważnym dla Państwa i społeczeństwa.

Zadaniem polityki węglowej w Polsce jest utrzymanie w ruchu wszystkich obecnie istniejących, technicznie dobrze wyposażonych i dobrze prowadzonych przedsiębiorstw. Należą do nich kopalnie Zagłębia Krakowskiego.

Polityka Rządu, mająca za cel zwiększenie zbytu, powinna, niezależnie od innych zarządzeń, iść w kierunku zapewnienia zbytu dla węgla gorszego wewnątrz kraju, zwłaszcza przez oddanie dostaw kolejowych kopalniom z gorszym gatunkiem węgla, oraz w kierunku dostosowania taryfy węglowej do jakości przewożonego węgla.

Zadaniem prywatnych organizacji przemysłu węglowego jest dostosowanie podaży do popytu oraz zwiększenie wysyłki przez organizację rynków sprzedaży i inne starania o zwiększenie pojemności rynku wewnętrznego, oraz przez jednolitą organizację handlu zwłaszcza z zagranicą.

W przemyśle węglowym w Polsce istnieją dwie organizacje: Ogólno Polska Konwencja Węglowa i Związek Koncernów Sprzedaży Węgla, organizacje w zasadzie o sprzecznym interesach. Zadanie dostosowania sprzedaży do popytu spełniła Ogólno Polska

Konwencja, spełnienie zadania zwiększenia pojemności rynku wewnętrznego i organizacji handlu zawiodło.

Odnosnie do kopalń krakowskich organizacje powyższe nie przeprowadziły ochrony tychże w stosunku do głównych odbiorców: Kolei Żelaznych i Ministerstwa Spraw Wojskowych, ani też nie przeprowadziły rejonowania zbytu, przez przydział węgłowi gorszego rynku taryfowo bliżej położonych.

Wszelkie niedomagania organizacyjne jest w stanie usunąć tylko jedna, wszystkie kopalnie obejmująca, a jednolita i ścisła organizacja, mająca na celu nie wyzysk konsumentalecz usunięcie istniejących niedomagań. Obecnie dla jej utworzenia jest konieczna potrzebna ingerencja Rządu.

VII. (str. 32.).

Kopalnie Zagłębia Krakowskiego mają gorszy węgiel a przy względnie małej produkcji wysokie koszty własne. Mimo to długoletność ich egzystencji świadczy o ich uzdolnieniu i uprawnieniu do życia. Ich obecne trudne położenie jest wynikiem przejściowo trudnej sytuacji, wynikającej z tego, że dotąd nie było wykrystalizowanych linii gospodarczych w Państwie.

Kopalnie krakowskie od kwietnia b. r. pracują z wielkimi stratami. Gdy chwilowo niema widoków na usunięcie tych strat drogą podwyżki cen węgla na rynku prywatnym, gdy wskutek osiągnięcia wysokiego stopnia organizacji pracy dalsze potaniecie kosztów produkcji na tej drodze jest na razie niemożliwe, dla uzyskania rentowności tych kopalń jest rzeczą konieczną podniesienie ich produkcji.

Potrzebę zwiększenia produkcji na kopalniach krakowskich uznały już przedsiębiorstwa w Zagłębiu Dąbrowskiem, przyznając kopalniom krakowskim na miesiąc wiosenne dodatki do licencji, dochodzące do 11%.

Gdy dodatek ten nie jest wystarczający, konieczną jest rzeczą przyznanie przez Ogólno-Polską Konwencję dla kopalń: w Libiążu, Borach i Sierszy stałego 10% dodatku do licencji.

VIII. (str. 35.).

Wszelka akcja pomocnicza ze strony Państwa, jak zniżki taryfowe na Kolejach Państwowych przy eksporcie, zniżki na kolejach czeskich, umowy kompenzacyjne z innymi państwami i t. p., szły na korzyść kopalń z węglem pierwszej jakości.

Kopalnie małopolskie otrzymały wprawdzie stosunkowo większe dostawy dla Polskich Kolei Państwowych, ale uskutecznić je musiały poniżej kosztów własnych. Ulgi taryfowe są całkiem małe, a jeszcze zostały zmniejszone przez wprowadzenie do stacyj: Jaworzno, Siersza-Wodna i Szyb Sobieski obliczania przewoźnego osobno za odległości Kolei Państwowych, osobno za odległości Kolei lokalnych pod zarządem Państwa zostających.

Środki zaradcze ze strony Rządu dla kopalń w Borach, Libiążu i Sierszy obejmują:

W zakresie Ministerstwa Komunikacji: 1) zwiększenie dostaw kolejowych w miesiącach letnich o 25%, 2) podniesienie ceny węgla do wysokości kosztów własnych, obecnie o 10%, 3) ustanowienie nowej wyjątkowej taryfy dla prywatnych transportów, 4) cofnięcie rozporządzenia o osobnem zaliczaniu odległości Kolei lokalnych.

W zakresie Ministerstwa Skarbu: 5) rewizję podatku majątkowego, 6) odpisanie zaległych za lata 1925 i 1926 podatków wraz z odsetkami zwłoki, 7) odroczenie płatności podatków za lata 1927 i 1928 na okres dwuletni — bez zaliczania odsetek zwłoki.

Panie Ministrze!

Niniejszem mamy zaszczyt prosić, aby Pan Minister raczył przedłożyć sprawę wymienionych kopalń Zagłębia Krakowskiego Komitetowi Ekonomicznemu Wysokiej Rady Ministrów

z wnioskiem przychylnym.

Wysoki Rząd ustalił już w dziedzinie cukrownictwa nową linię gospodarczą, obejmującą całokształt cukrownictwa. Sprawa kopalń krakowskich w całokształcie problemu węglowego jest w porównaniu z regulacją stosunków w cukrownictwie o tyle łatwiejszą, że rozchodzi się tutaj o warsztaty pracy, z których każdy przedstawia wielki majątek, a w których właściciele i pracownicy zrobili wszelkie wysiłki, żeby wyrównać gorsze warunki naturalne.

Wywody przedłożone mają za cel obronę interesów przedsiębiorstw pieczy naszej poruczonych.

Dyktowane jednak były także tem przekonaniem, że przydatne będą dla Wysokiego Rządu przy ustaleniu linii gospodarczych w przemyśle węglowym i przyczynią się do wielkiego zadania gospodarczego zjednoczenia Polski.



TREŚĆ.

	Strona
I. Charakterystyka położenia w przemyśle węglowym w Polsce	7—8
Tło ogólne	7
Kopalnie Zagłębia Krakowskiego	7
Niebezpieczeństwo zamknięcia tych kopalń	8
II. Rozwój kopalń Zagłębia Krakowskiego przed wojną	8—12
Wzrost produkcji węgla przed wojną w Zagłębiach:	
dąbrowskim	8
ostrowsko-karwińskim	9
górnosląskim	9
krakowskim	9
Wzrost konsumpcji węgla przed wojną w Małopolsce	10
Poparcie Rządu przez:	
Dostawy dla Koleji Żelaznych	10
Zniżki taryfowe	11
Refakcja	12
III. Przyczyny obecnego trudnego położenia finansowego kopalń Zagłębia Krakowskiego	12—15
Gorsze wyzyskanie sytuacji powojennej	12
Wstrzymanie wywozu węgla do Niemiec	13
Nieregularne zamówienia kolejowe	13
Spadek cen przy dostawach kolejowych	14
Wzrost obciążenia kopalń	15
IV. Zagadnienie polityki węglowej w Polsce	15—20
Powojenna zdolność produkcyjna kopalń	15
Obecne zapotrzebowanie kopalń w Polsce	16
Korzyści dla kopalń pozostałych w ruchu	17
Interes konsumenta	17
Państwowy punkt widzenia	17
Wystarczalność kopalń przy ruchu utrzymanych	17
Ochrona interesów Państwa i Skarbu Państwa	19
Dopłaty do Funduszu Bezrobocia	19
Znaczenie kopalń dla gospodarki społecznej	20
Ścisłe państwowy punkt widzenia	20
V. Znaczenie Zagłębia Krakowskiego na tle polskiej polityki węglowej	21—25
Zasoby węglowe kopalń krakowskich	21
Wytwarzanie z węgla płynnych węglowodorów	22
Wyposażenie w nowoczesne urządzenia	22
Ośrodek przemysłu wojennego	23
Produkcja ołowiu i cynku	23

	Strona
Wyrób stali przy użyciu węgla gorszego	23
Strategiczne znaczenie kopalń krakowskich	23
VI. Zadania polityki węglowej w Polsce	25—31
Utrzymanie w ruchu wszystkich kopalń	25
Polityka gospodarcza Rządu	25
Zapewnienie dostaw rządowych dla gorszego węgla	25
Giętkość taryfy kolejowej	26
Dostosowanie zniżek taryfowych do jakości węgla	26
Zniesienie zarachowywania łącznej odległości	29
Komercjalizacja Koleji Państwowych	29
Własne organizacje przemysłu węglowego	29
Charakterystyka pertraktacyj z Ministerstwem Koleji	30
Refleks w Ministerstwie Spraw Wojskowych	31
Bezpośrednia ingerencja Rządu	31
VII. Uzdolnienie do życia kopalń Zagłębia Krakowskiego, a stosunek ich do innych kopalń	32—35
Jakość węgla	32
Wysokie koszty własne	32
Długoletność egzystencji—	32
Minimum egzystencji	33
Minimum produkcji	33
Przydział dodatkowej licencji	34
VIII. Środki zaradcze ze strony Wysokiego Rządu	35—40
Świadczenia Państwa dla kopalń z węglem pierwszej jakości	35
Środki zaradcze dla kopalń: w Borach, Libiążu i Sierszy	36
Zwiększenie dostaw kolejowych w porze letniej	36
Podniesienie ceny węgla	37
Przyznanie zniżki taryfowej	38
Cofnięcie ostatniej zmiany taryfy wyjątkowej Nr. 8, 9 i 11	38
Rewizja podatku majątkowego	38
Odpisanie zaległych podatków	40
Odroczenie płatności podatków	40
IX. Résumé	44—44